

Горшков М. С., д-р екон. наук Гринько Т. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА СТРАТЕГІЧНІ ІНІЦІАТИВИ
ЗЕЛЕНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ТЕРИТОРІЇ**

Зелена модернізація економіки є одним із ключових напрямів сталого розвитку, орієнтованого на гармонізацію господарської діяльності з природними екосистемами. Такий підхід не лише забезпечує екологічну рівновагу, але й сприяє зростанню економіки. Європейський Союз відіграє провідну роль у впровадженні стратегічних ініціатив, спрямованих на екологічну трансформацію промисловості, енергетичного сектора та регіонального управління.

Досвід країн ЄС доводить, що ефективна модернізація економіки можлива лише за умови інтеграції економічних, соціальних та екологічних аспектів. Основними засадами стратегічного управління є [1; 2]:

1. Регіональні програми та планові угоди (оптимізація використання ресурсів через розвиток локальних екологічних ініціатив та інтегроване територіальне планування).
2. Децентралізація та врахування регіональної специфіки (адаптація стратегій під особливості місцевої економіки задля підвищення ефективності екологічних заходів).
3. Громадське партнерство (залучення громадськості до розробки та впровадження екологічної політики).
4. Міжнародна фінансова підтримка та залучення приватних інвестицій (створення умов для стимулювання інвестицій).

Загалом, Європейський Союз розробив широкий спектр програм, спрямованих на формування екологічно збалансованої економіки. Ключові напрями включають [2; 3, с. 152]:

1. Європейський Зелений Курс (European Green Deal) – масштабна програма, що передбачає досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року шляхом активного розвитку відновлюваної енергетики, скорочення викидів вуглецю, перехід до циркулярної економіки тощо.

2. Фінансові програми (Horizon Europe, Just Transition Fund, LIFE Programme) – передбачають надання грантової та кредитної підтримки для впровадження екологічних технологій і проєктів.

3. Енергетичні кластери та міждержавні ініціативи – сприяють інтеграції національних економік у загальноєвропейський ринок відновлюваної енергетики, забезпечуючи ефективну співпрацю між країнами-членами ЄС.

4. Ініціатива Circular Economy Action Plan – це стратегічна програма, яка спрямована на впровадження ефективних підходів до переробки відходів, екологічного дизайну та раціонального використання ресурсів.

5. Програма Fit for 55 – це комплекс законодавчих заходів, розроблений для зменшення викидів CO₂ на 55% до 2030 року (порівняно з рівнем 1990 року). Ініціатива передбачає реформування системи торгівлі квотами на викиди (ETS), активне впровадження чистих видів палива та розвиток екологічно стійкого транспорту. Сутність кожної стратегічної ініціативи зеленої трансформації в ЄС та основні механізми їх реалізації наведено у табл. 1.

Тому, для забезпечення ефективного переходу до сталої економіки застосовуються такі фінансові інструменти [2; 3, с. 160–162]:

1. Гранти та субсидії (механізми на кшталт Just Transition Mechanism та Green Investment Scheme сприяють фінансовій підтримці екологічних ініціатив).

2. Кредитні та гарантійні програми – надання фінансування від Європейського інвестиційного банку та приватних екологічних фондів.

3. Зелене фінансування – залучення коштів через кліматичні облігації, екологічні податки та інші фінансові інструменти, спрямовані на стимулювання інвестицій у сталі технології.

Щодо України, то вона має значний потенціал для імплементації європейських підходів до зеленої модернізації. Це може сприяти зменшенню

«ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ 2025: ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ»

залежності від викопного палива, залученню інвестицій у відновлювану енергетику та покращенню екологічної ситуації. Основні виклики включають [1; 2]: обмеженість фінансових ресурсів, а саме недостатнє фінансування екологічних ініціатив через складнощі з доступом до міжнародних інвестицій; необхідність реформування законодавства – потреба у гармонізації національного регулювання з екологічними стандартами ЄС; високі витрати на енергоносії та низький рівень екологічної свідомості населення, що включає усі чинники, що гальмують імплементацію екологічних ініціатив.

Таблиця 1

Ключові стратегічні ініціативи зеленої трансформації в ЄС [2; 3, с. 152–157]

Ініціатива	Опис	Основні механізми реалізації
Європейський Зелений Курс	Комплексний підхід до досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року	Відновлювані джерела енергії, скорочення викидів вуглецю, циркулярна економіка
Horizon Europe	Фінансова підтримка інноваційних екологічних проєктів	Гранти на наукові дослідження та технологічний розвиток
Just Transition Fund	Фонд для підтримки регіонів, що залежать від викопного палива	Фінансування екологічного переходу
LIFE Programme	Програма для підтримки заходів з охорони навколишнього середовища	Співфінансування екологічних ініціатив
Енергетичні кластери та спільні проєкти	Міждержавна співпраця у сфері зеленої енергетики	Інвестиції у спільні енергетичні об'єкти
Circular Economy Action Plan	Програма для просування переробки відходів, екодизайну і раціонального використання ресурсів	Розвиток переробки відходів, зменшення залежності від первинних ресурсів, впровадження принципів екодизайну
Fit for 55	Законодавчий пакет для зниження викидів вуглецю на 55% до 2030 року	Модифікація системи торгівлі викидами (ETS), підтримка відновлювальних джерел енергії, реформа транспортної системи

Разом із тим, Україна має значні можливості, до яких можна віднести [1; 2]: розширення інтеграції у європейські енергетичні ринки, а саме залучення до спільних програм відновлюваної енергетики; залучення міжнародних інвестиційних механізмів, що включає використання європейських фінансових інструментів для підтримки екологічних реформ; розвиток екологічних інновацій у бізнесі – впровадження новітніх технологій для підвищення енергоефективності та зменшення екологічного навантаження. Отже, європейський досвід демонструє, що стратегічне управління розвитком регіональної

економіки має ґрунтуватися на принципах сталого розвитку. Це може стати орієнтиром для України у процесі екологічної трансформації та сприяти гармонійному поєднанню економічного зростання з екологічною відповідальністю.

Список використаних джерел:

1. Гришко В.В., Шарий Г.І. Європейський досвід формування стратегії управління економічним розвитком регіону. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4313/4239> (дата звернення: 14.03.2025).
2. Колодійчук І.А., Куртяк М.Б. Соціально-економічні передумови переходу до зеленої економіки в регіонах України. *Регіональна економіка*. 2024. № 2. URL: http://re.gov.ua/re202402/re202402_067_KolodiychukIA,KurtyakMB.pdf (дата звернення: 14.03.2025).
3. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти: підручник / І.Л. Якименко та ін. Київ: НУХТ, 2022. 337 с.
4. Гринько Т.В., Іванов Р.В. Модельна оцінка ефективності рекламної кампанії в умовах цифровізації. *Актуальні проблеми економіки*. 2023. № 5(263). С. 90–101. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2023/05/05.23._topic_Roman-V.-Ivanov-Tetiana-V.-Grynko-90-101.pdf. (дата звернення: 14.03.2025).